

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 85/2021-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duřu a zo sudcov Ladislava Duditřa (sudca spravodajca) a Miroslava Duriřa v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Vlastou Pastorkovou, advokátkou, Strojárska 3998, Snina, proti postupu Okresného súdu Kořice I v konaní vedenom pod sp. zn. 35 C 43/2017 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Kořice I v konaní vedenom pod sp. zn. 35 C 43/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietřahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Kořice I **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 35 C 43/2017 konal bez zbytočných prietřahov.
3. Okresný súd Kořice I **je povinný** sťažovateľke nahradiť trovy konania v sume **375,24 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. júla 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietřahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto nálezu.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa ako vlastníčka bytu a spoluvlastníckeho podielu v bytovom dome v napadnutom konaní domáha neplatnosti hlasovania schôdze bytového domu a zrušenia uznesení schôdze vlastníkov bytov z decembra 2017, keď aj podala žalobu. Replika žalovaných jej bola doručená v apríli 2018, svoju dupliku doručila súdu v máji 2018. V decembri 2018 navrhla pristúpenie ďalších účastníkov do konania na strane žalovaných, ktoré Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) pripustil v marci 2019. Od podania žaloby nebol nariadený ani jeden termín pojednávania, preto v marci 2020 podala sťažnosť na prietahy, ktorú predseda súdu vyhodnotil ako dôvodnú. Okresný súd stále nerozhodol, jeho doterajšie úkony podľa sťažovateľky nenaplnili jej právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a neprispeli k včasnému vyriešeniu konania. Neúmerným predlžovaním trvania súdneho konania vzniká a prehlbuje sa jej ujma, neistota prispieva k zhoršeniu jej zdravotného stavu. Investičná akcia na realizáciu obnovy bytového domu už medzičasom prebehla a nepriaznivý stav už nemožno zvrátiť, preto si sťažovateľka uplatňuje primerané finančné zadost'učinenie v symbolickej výške 2 000 eur.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

3. Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol chronologický prehľad úkonov. Žaloba mu bola doručená 4. decembra 2017, smeruje proti 48 žalovaným vlastníkom bytov. Úkony začal vykonávať 16. februára 2018, uznesením z 2. marca 2018 uložil žalovaným vyjadriť sa k žalobe. Uzneseniami z 2. a 29. mája 2018 umožnil stranám vyjadriť sa k vzájomným vyjadreniam. Sťažovateľka navrhla 6. decembra 2018 pristúpenie ďalších (dvoch) účastníkov na strane žalovaných, čo súd pripustil uznesením z 8. marca 2019. Kvôli neúspešnému doručovaniu uznesenia došlo k šetreniu adres bydliska žalovaných a k opakovanému doručovaniu. Vo februári 2020 súd nariadil pojednávanie na 31. marec 2020, ktoré štyri dni pred jeho termínom zrušil z dôvodu dočasnej práceneschopnosti sudkyne. Vzhľadom na mimoriadnu situáciu (COVID-19) v súčinnosti so stranami súd nariadil 18. mája 2020 pojednávanie na 4. august 2020. Súd nariadený termín deň pred jeho uskutočnením zrušil kvôli potrebe rozhodnúť o návrhu sťažovateľky na pripustenie zmeny účastníkov doručenom v júli 2020. K pripusteniu piatich účastníkov došlo uznesením z 27. augusta 2020 a 28. septembra 2020 súd nariadil pojednávanie na 10. november 2020. Pre nepriaznivú epidemiologickú situáciu došlo k „preročeniu“ pojednávania na 24. november 2020 a následne k zrušeniu termínu na odôvodnenú žiadosť advokátky sťažovateľky. Ďalšie pojednávanie nariadené na 19. január 2021 bolo pre nepriaznivú epidemiologickú situáciu zrušené a nové bolo nariadené na 30. apríl 2021. Neprimerané obdobia nečinnosti predseda okresného súdu nezistil. Doterajšie nerozhodnutie vo veci pripísal vyššiemu počtu žalovaných, ich zmenám a nepriaznivej epidemiologickej situácii. Ústavná sťažnosť sa mu javí ako nedôvodná.

4. V replike na vyjadrenie okresného súdu sťažovateľka poukázala na to, že jej sťažnosť na prietahy v konaní adresovaná predsedovi okresného súdu bola vyhodnotená ako dôvodná, preto si predseda súdu protirečí, keď vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti nezistil neprimerané obdobia nečinnosti súdu. Všeobecný súd je povinný organizovať svoj pracovný postup tak, aby sa odstránil stav právnej neistoty, a preto trvá na tom, že okresný súd spôsobil prietahy v konaní.

5. Podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd upustil v tejto veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto

pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práv uvedených v bode 1.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

9. Základnou povinnosťou všeobecného súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty účastníkov konania. Táto povinnosť všeobecného súdu vyplýva z čl. 17 základných princípov zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

11. Pokiaľ ide o kritérium právnej a skutkovej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je zrušenie uznesení z písomného hlasovania schôdze vlastníkov bytov a nebytových priestorov v bytovom dome, čo je štandardná vec, nijako sa nevymykajúca bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Ústavný súd preto nepovažuje vec za zložitú, čo napokon netvrdil ani predseda okresného súdu. Naznačil však vplyv väčšieho počtu účastníkov na strane žalovaných na doterajšiu dĺžku konania, čo možno považovať za tvrdenie o skutkovej zložitosti. Ústavný súd tento argument považuje za legitímny (podobne rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987), v okolnostiach prípadu však nie úplne priliehajúci, pretože všetkým žalovaným súd doručoval len žalobu a bolo to ešte na začiatku konania. Väčšina

zo žalovaných následne splnomocnila na svoje zastupovanie v konaní jedného advokáta, čo argument súdu výrazne oslabuje. Väčší počet žalovaných v takomto druhu sporov však zvyšuje pravdepodobnosť vzniku potreby ich zmeny v priebehu konania, k čomu v tomto prípade došlo dvakrát. Podľa ústavného súdu sa však počet žalovaných neprejavil na skutkovej zložitosti výrazným spôsobom nad rámec potreby riadneho zaobrania sa splnením procesných podmienok a povinností súdu voči každému z nich, na čo mal okresný súd dostatok času. Povaha veci nie je sama osebe taká, že by si vyžadovala inú ako bežnú rýchlosť prejednávania. Žalobou napadnuté uznesenia členskej schôdze pre sťažovateľku môžu v konečnom dôsledku znamenať povinnosť čiastočne znášať finančné náklady spoločne realizovanej investičnej akcie.

12. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení nenamietal správanie sťažovateľky, ktoré by malo za následok predĺženie napadnutého konania. Sťažovateľka sa aktívne zaujímala o priebeh konania a podala predsedovi súdu sťažnosť na priet'ahy, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná. Ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť alebo, naopak, nadmernú procesnú aktivitu zo strany sťažovateľky v napadnutom konaní. Dvakrát navrhla pripustenie zmeny žalovaných, čo si vyžiadalo svoj čas na rozhodnutie súdu, avšak nemožno jej to pričítať ako predlžovanie konania, rovnako ako to nie je možné pričítať ani súdu, ak o návrhoch konal v primeranej lehote. V jednom prípade vyvolal jej návrh nutnosť zrušenia nariadeného pojednávania z augusta 2020 a v jednom prípade indispozícia jej právnej zástupkyne vyvolala nutnosť zrušiť pojednávanie z novembra 2020.

13. Tretím hodnotiacim kritériom je postup samotného okresného súdu. Ústavný súd zo zapožičaného súdneho spisu zistil, že priebeh napadnutého konania bol v zásade zhodný s prednesmi sťažovateľky a okresného súdu. V ďalšom preto na nich bez potreby detailného popisu jednotlivých úkonov odkazuje a v prípade potreby uvádza len ďalšie podstatné momenty. Napadnuté konanie na okresnom súde trvalo v čase podania ústavnej sťažnosti 2 roky a 7 mesiacov, v súčasnosti sú to už 3 roky a 4 mesiace. Za tento čas nedošlo k uskutočneniu žiadneho z nariadených pojednávanií. Aj pri zohľadnení objektívnych obmedzení v činnosti súdov od marca 2020 (protipandemické opatrenia), ktoré sa najviac dotkli úkonov súdu vyžadujúcich osobnú účasť strán (pojednávania), nemožno postup súdu do marca 2020 označiť ako efektívny na odstránenie právnej istoty sťažovateľky. V konečnom dôsledku to priznal i predseda okresného súdu v odpovedi na sťažnosť z apríla 2020.

14. Neprimerane dlhý čas, a to takmer 5 mesiacov, trvalo súdu, kým pristúpil k úkonu doručovania žaloby. Vo fáze vzájomnej výmeny vyjadrení postupoval okresný súd nesústredene, pretože nedostatky v plnomocenstve advokáta niektorých žalovaných predloženom v apríli 2018 zistil až 5. septembra 2019, čo vyvolalo potrebu opakovane doručovať vyjadrenia niektorým žalovaným. Konanie sa tak v dôsledku prvotne nesprávneho vyhodnotenia splnenia podmienky konania zbytočne predĺžilo o 5 mesiacov. Pojednávanie pritom mohol súd nariadiť už po výmene podaní z júla 2018. Nečinnosťou viac ako 6 mesiacov sa vyznačovalo obdobie od augusta 2018 do marca 2019 a 4 mesiace od mája 2019 do septembra 2019. Ústavný súd nezistil pri doručovaní zásielok žalovaným také komplikácie, ktoré by neprimerane predĺžili konanie. Prvýkrát došlo k nariadeniu pojednávania až vo februári 2020.

15. V období od marca 2020 pozoruje ústavný súd v postupe okresného súdu napriek objektívnym okolnostiam snahu o nariadenie pojednávania, ku ktorému však nedošlo najprv pre práceneschopnosť sudkyne (marec 2020), potom pre potrebu rozhodnutia o návrhu sťažovateľky na pripustenie zmeny žalovaných (august 2020), pre ospravedlnenie advokátky sťažovateľky a nesúhlas sťažovateľky so substitúciou (november 2020) a napokon pre protipandemické opatrenia (január 2021). Ďalšie pojednávanie bolo nariadené na 30. apríl 2021. Ústavný súd preto nepozoruje v tomto úseku konania zbytočné prietahy spôsobené nečinnosťou alebo neefektívnym postupom súdu.

16. V súhrne okresný súd nezvolil taký procesný postup v napadnutom konaní, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádzala. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov. Na základe už uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom spočívajúcim v nečinnosti spolu viac ako 13 mesiacov, ako aj k neefektívnej činnosti, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Keďže do času rozhodnutia ústavného súdu okresný súd nerozhodol o žalobe, podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov.

IV.

Primerané zadosťučinenie

18. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala priznať finančné zadosťučinenie v celkovej sume 2 000 eur z dôvodov uvedených v bode 2.

19. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil zásadou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je reparácia nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody, ktorá by sa po splnení zákonných podmienok mohla uplatňovať v konaní pred všeobecnými súdmi (m. m. IV. ÚS 84/02, II. ÚS 67/03).

20. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade neprichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde. Ústavný súd k tomuto záveru dospel po zohľadnení konkrétnych okolností posudzovanej veci, najmä odôvodnenia požadovanej sumy (ako symbolickej náhrady za spôsobenú zdravotnú ujmu a nepriaznivý stav v podobe realizovanej investičnej akcie), celkovej dĺžky napadnutého konania (viac ako 3 roky a 4 mesiace na jednej inštancii súdnej sústavy), zisteného obdobia nečinnosti (viac ako 13 mesiacov s prekrývajúcou sa neefektívnou činnosťou), povahy a významu sporu pre sťažovateľku (spor nevyžaduje osobitnú rýchlosť, jeho konkrétny dopad na

sťažovateľku nie je presne špecifikovaný), jej správania a prispenia k doterajšej dĺžke konania (osobitne v predchádzajúcom roku vo vzťahu k nariadeným pojednávaniam). V posudzovanej veci vzal ústavný súd do úvahy, že činnosť súdov je v období od marca 2020 až doteraz výrazne dotknutá opatreniami v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19. Zohľadnenou skutočnosťou bolo aj vyslovenie existencie prierahov zo strany predsedu okresného súdu, čím jej otvoril možnosť pre domáhania sa satisfakcie iným zákonným spôsobom, a preto ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané dať dôraz na preventívny účel ústavnej sťažnosti, aby sťažovateľka mohla čím skôr nadobudnúť právnu istotu o svojom právnom postavení.

21. Ústavný súd z uvedených dôvodov považuje v okolnostiach tejto veci sťažovateľky vyslovenie porušenia práv za dostatočné zadost'učinenie a nevyhovel časti ústavnej sťažnosti, v ktorej žiadala priznať finančné zadost'učinenie (bod 4 výroku).

V.

Trovy konania

22. Pri výpočte trov právneho konania ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 zodpovedá sume 177 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola vo výške 1 062 eur). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 je v sume 10,62 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

23. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v celkovej sume 375,24 eur bez dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (ústavný súd považuje za preukázané, že právna zástupkyňa sťažovateľky nie je platcom DPH)], a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2020, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie ústavnej sťažnosti, a dvakrát paušálnu náhradu hotových výdavkov v roku 2020.

24. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. apríla 2021

Libor DUEA
predseda senátu